

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра Фінансів

Допущено до захисту
Завідувач кафедри

“ ___ ” _____ 20__ р.

ВИПУСКНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня бакалавр
зі спеціальності 7.03050801 «Фінанси та кредит»

за темою:

**«ОПОДАТКУВАННЯ ДОХОДІВ ПІДПРИЄМЦІВ – ФІЗИЧНИХ ОСІБ В
УКРАЇНІ»**

Виконавець

Студентка ФЕФ _____

Мудряк Т.О.

(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Науковий керівник

кандидат економічних наук, доцент

(науковий ступінь, вчене звання)

Луценко І.С.

(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Одеса 2018

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОПОДАТКУВАННЯ ДОХОДІВ ФІЗИЧНИХ ОСІБ –ПІДПРИЄМЦІВ.....	6
1.1 Доходи фізичної особи-підприємця як об’єкти оподаткування.....	6
1.2 Сутність оподаткування та його принципи.....	11
1.3 Система оподаткування фізичних осіб-підприємців.....	20
РОЗДІЛ 2. СУЧАСНА ПРАКТИКА ОПОДАТКУВАННЯ ФІЗИЧНИХ ОСІБ-ПІДПРИЄМЦІВ.....	24
2.1 Діагностика спрощеної системи оподаткування фізичних осіб-підприємців.....	24
2.2 Механізм оподаткування доходів фізичних осіб-підприємців на загальній системі оподаткування.....	31
2.3 Роль оподаткування фізичних осіб-підприємців у формуванні доходів Зведеного бюджету України.....	38
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМКИ УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ ОПОДАТКУВАННЯ ФІЗИЧНИХ ОСІБ-ПІДПРИЄМЦІВ В УКРАЇНІ.....	45
3.1 Світовий досвід оподаткування малого підприємництва та перспективи його застосування в Україні.....	45
3.2 Вдосконалення механізму оподаткування доходів фізичних осіб-підприємців.....	51
ВИСНОВКИ.....	57
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	60

ВСТУП

Актуальність випускної роботи. Фізичні особи-підприємці як малі суб'єкти господарювання відіграють значну роль у ринковій економіці будь-якої країни світу. Так, наприклад, частка малих підприємств у ВВП Франції та Італії становить близько 70 %, Японії – 55 %, США, Німеччини і Великобританії – близько 52 %; кількість працівників, зайнятих на малих та середніх підприємствах у цих країнах, становить більше половини, а у деяких країнах навіть вищий (наприклад, в Японії – 78%, Італії – 73 %, США – 54 %). Проте в Україні на сьогодні – це 1 %.

Крім того, малі суб'єкти господарювання, у т.ч. фізичні особи-підприємці не тільки сприяють розвитку конкурентоспроможності, вирішують проблеми зайнятості населення, зумовлюють економічне зростання, а й повонюють доходну частину відповідних бюджетів.

Теоретико- методологічні засади дослідження проблем підприємництва були закладені в працях Р. Кантільйона, Ж.-Б. Сейд, а потім у М. Вебера, В. Зомбарта, Д. Кейнса, П. Самуельсона, Ф. Хайєка та ін. Внесок у розвиток теорії оподаткування, зокрема податкового стимулювання, зробили А. В. Бризгалін, О. А. Ісаєв, І. М. Кулішер, І. Х. Озеров, В. П. Твердохлібов, В. М. Пушкарьова, Л. П. Павлова, В. Г. Пансков, Д. Г. Черник, С. Д. Шаталов, Т. Ф. Юткіна та ін. У процесі дослідження використовувалися праці науковців у сфері філософії, економіки та фінансів, серед яких варто виділити вітчизняних учених, що займалися проблемами становлення, державної підтримки малого та середнього підприємництва, – В.Л. Андрущенко, О. Д. Василика, З. С. Варналія, Л. І. Вдовиченко, А. І. Крисоватого, С. В. Мочерного, С. В. Онишко, К. І. Швабія, та зарубіжних – С. Брю, Р. Дорнберга, К. Мак- Коннеллі та ін.

Віддаючи належне дослідженням з проблем розвитку фізичних осіб-підприємців як малих підприємств, на сьогодні ще залишаються дискусійними питання щодо вдосконалення їх оподаткування. Усе вищенаведене зумовило вибір теми випускної роботи, її теоретичну і практичну значимість.

Метою випускної роботи є висвітлення теоретичних засад оподаткування фізичних осіб-підприємців та надання практичних рекомендацій щодо удосконалення їх механізму оподаткування.

Об'єктом дослідження є процеси оподаткування фізичних осіб-підприємців в умовах реформування податкової системи України

Предметом дослідження є фінансові відносини, які утворюються між державою та фізичними особами-підприємцями в процесі оподаткування.

Для досягнення поставленої мети у роботі передбачається вирішити ряд завдань, головними з яких є:

- визначити поняття дохід фізичної особи-підприємця як об'єктів оподаткування;
- висвітлити сутність оподаткування та його принципи;
- дослідити систему оподаткування фізичних осіб-підприємців в Україні;
- здійснити діагностику спрощеної системи оподаткування фізичних осіб-підприємців;
- розкрити механізм оподаткування фізичних осіб-підприємців на загальній системі оподаткування;
- провести аналіз ролі оподаткування фізичних осіб-підприємців у доходах Зведеного бюджету України;
- дослідити світовий досвід оподаткування малого підприємництва та перспективи його застосування в Україні;
- визначити перспективні напрями вдосконалення механізму оподаткування доходів фізичних-осіб підприємців.

Методи дослідження. Для наукового вирішення поставлених у випускній роботі завдань використовувалися як загальнонаукові, так й спеціальні методи та прийоми. Так, методи аналізу і синтезу, індукції та дедукції – для висвітлення наукових підходів до тлумачення понять «дохід» та «оподаткування». Серед статистичних методів, що використовувалися в аналізі, можна виділити табличний та графічний метод. Використання даних

методів дало можливість наглядно продемонструвати сучасний механізм оподаткування малого підприємництва, забезпечити наочність результатів аналізу. Крім того, застосовувалися прийоми спостереження, групування, класифікації та графічне зображення результатів.

Інформаційною базою випускної роботи є законодавчо-нормативні акти України, методологічні та статистичні матеріали Міністерства фінансів України, офіційні матеріали Державної служби статистики України, Державної казначейської служби України, Державної фіскальної служби, публікації в наукових та економічних виданнях, інтернет ресурси.

Особистий внесок бакалавра. Висновки та пропозиції, наукові положення дипломної роботи одержані автором самостійно.

Науковою новизною отриманих результатів є комплексне дослідження теоретичних і практичних проблем оподаткування фізичних осіб-підприємців.

Складові наукової новизни знайшли своє відображення в таких положеннях, які запропоновані автором та виносяться на захист:

- подальше застосування запропонованих шляхів вдосконалення механізму оподаткування фізичних осіб-підприємців як на спрощеній системі оподаткування, так й загальній.

Практичне значення одержаних результатів. Одержані результати дослідження можуть бути використані для подальшого розв'язання проблем, пов'язаних з оподаткуванням фізичних осіб-підприємців.

Структура випускної роботи. Випускна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків та списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи становить 64 сторінок друкованого тексту, містить 16 таблиць, 6 рисунків. Список використаних джерел нараховує 54 найменування та займає 4 сторінки.

ВИСНОВКИ

1. У результаті визначення сутності доходу фізичної особи-підприємця як об'єкту оподаткування було встановлено, що поняття «дохід» є багатозначним та складним, оскільки як з наукової точки зору, так й законодавчої це поняття трактують по-різному. Втім, на нашу думку, «дохід підприємця (підприємства)» є виручкою від реалізації продукції (робіт, послуг), основних засобів й іншого майна, та також доходів від позареалізаційних операцій, що надійшла як у грошовій, так й натуральній формі. Що стосується доходу підприємця як об'єкту оподаткування, то це дохід, отриманий протягом податкового (звітного) періоду в грошовій формі (готівковій та/або безготівковій); матеріальній або нематеріальній формі, також це суми штрафів і пені, отримані від інших суб'єктів підприємництва за договорами цивільно-правового характеру за порушення умов договорів й інші доходи, що пов'язані зі здійсненням підприємницької діяльності.

2. Висвітлення сутності оподаткування та його принципів дозволило надати визначення оподаткуванню як процесу встановлення та стягування податків в країні, визначення видів, об'єктів, величин податкових ставок, носіїв податків, порядку їх сплати, кола юридичних та фізичних осіб у відповідності з розробленою податковою політикою та принципами їх встановлення, що здійснюється з метою фінансування видатків та здійснення податкової політики. Вважаємо, що оподаткуванню притаманні дві функції: фінансова та регулююча, а також процес встановлення та стягування податків та зборів здійснюється відповідно до принципів оподаткування.

3. Дослідження системи оподаткування фізичних осіб-підприємців показало, що зазначені суб'єкти господарювання при здійсненні своєї діяльності можуть обрати як загальну систему оподаткування, так й спеціальні податкові режими (спрощену систему оподаткування). Визначено переваги та недоліки обох систем оподаткування, які враховують фізичні особи-підприємці.

4. У результаті проведення діагностики спрощеної системи оподаткування, за якою фізичні особи-підприємці оподатковують свої доходи встановлено, що для фізичних осіб-підприємців діють три групи єдиного податку, відповідні критерії та обмеження. Крім того, розкрито, що суб'єкти малого підприємництва, які обрали спрощену систему оподаткування відіграють важливу роль при формуванні місцевих бюджетів України. Це підтверджується зростанням частки єдиного податку у доходах місцевих бюджетів України. Так у 2016 р. вона становила 10,1%, на відміну від 2011 р. де така частка склала 2,29%. Крім того, застосування спрощеної системи оподаткування для фізичних осіб-підприємців у тому вигляді як вона представлена у Податковому кодексі України порушує принцип справедливості. Тому на нашу думку важливим для груп 1 та 2 платників єдиного податку необхідно пов'язати базу оподаткування із річним доходом. Також необхідним є дозволити 2 гр. платникам єдиного податку працювати з юридичними особами, які працюють на загальній системі оподаткування, це надасть можливість фізичним особам-підприємцям збільшити обсяги реалізації товарів (робіт та послуг).

5. Механізм оподаткування доходів фізичних осіб-підприємців на загальній системі оподаткування є складнішим, ніж на спрощеній системі оподаткування. Так, на загальній системі оподаткування доходи фізичних осіб-підприємців оподатковується наступними податками та зборами:

- податком на доходи фізичних осіб у розмірі 18 %;
- військовим збором у розмірі 1,5%;
- єдиним соціальним внеском у розмірі 22%.

6. Визначено, що фізичні особи-підприємці відіграють роль у формуванні доходів Зведеного бюджету України, що підтверджується зростанням питомої ваги єдиного податку та ПДФО з ФОП у доходах Зведеного бюджету України. Так, питома вага єдиного податку та ПДФО з фізичних осіб-підприємців у 2017 році склала 1,9%, тоді як у 2016 році була 1,7, у 2014 вона становила лише 1,4%, що відповідає рівню 2012 року.

7. У результаті проведення дослідження світового досвіду оподаткування малого підприємництва у т.ч. фізичних осіб-підприємців (індивідуальні підприємці) в таких країнах як США, Великобританія, Польща, Литва, Швеція та Білорусь було встановлено, що досвід застосування у кожній країні формувалася і продовжує вдосконалюватись, виходячи з властивих історичних передумов та економічних особливостей розвитку, тому і можливості його практичного застосування в українських умовах обмежені, хоча окремі аспекти необхідно України запозичити.

8. Запропоновано напрямки вдосконалення сучасного механізму оподаткування доходів фізичних осіб-підприємців шляхом:

1) удосконалення спрощеної системи оподаткування:

- зменшення кількості груп платників єдиного податку;

- збільшення граничного річного обсягу доходів;

- запровадити ставки єдиного податку залежно від видів діяльності фізичних осіб-підприємців;

- запровадити для усіх груп платників єдиного податку річне декларування доходів фізичних осіб-підприємців.

2) удосконалення загальної системи оподаткування

- у п.177.1 ст.177 чітко визначити, що включається у доходи фізичної особи-підприємця;

- у п. 177.4.4 ст.177 розшири перелік витрат фізичної особи-підприємця;

- для фізичних осіб-підприємців, що займаються інноваційною діяльністю запровадити зменшену ставку податку на доходи фізичних осіб на рівні 10% та звільнити їх від сплати єдиного соціального внеску.

3) стабілізувати податкове законодавство, в тому числі заборонити зміни форми звітності більше, як один раз на рік.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Будинкевич Ю.А. Особливості правового статусу фізичної особи-підприємця / Ю.А. Будинкевич// Актуальні питання сьогодення – Том № 1 – 2018 – [Електронний ресурс] – Режим доступу - http://ukrlogos.in.ua/documents/20_03_2018_28.pdf
2. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР– [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-D0%B2%D1%80>
3. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV– [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
4. Господарське право України. Навч. посіб. / за заг. ред. С. В. Несиної. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 564 с.
5. Єршова Н.Ю. Теоретичні підходи до визначення сутності дефініції «дохід»// Єршова Н.Ю., Хайло І. //– [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.kpi.kharkov.ua/archive/conferences>
6. Патарідзе-Вишинська М.В. Визначення та облік фінансового результату : вітчизняний та зарубіжний досвід / М.В. Патарідзе-Вишинська // Економіка. Управління. Інновації: електронне наукове фахове видання. – 2010. – № 2 (4)
7. Смит А. Исследование о природе и причинах богатства народов / А. Смит; [перевод с англ.; предисл. В.С. Афанасьева]. – М.: Эксмо, 2009. – 960с.
8. Сэй Ж. Б. Трактат политической экономии. / Ж. Б. Сэй; [пер. с англ.]. – М., 1896. – 112с.
9. Маршалл А. Принципы экономической науки. Т.1. / А. Маршалл; [пер. с англ.]. – М.: Издательская группа «Прогресс», 1993. – 415с.
10. Кейнс Дж. М. Общая теория занятости, процента и денег. Избранное / Дж. М. Кейнс; вступ. статья Н.А. Макашевой. – М.: Эксмо, 2008. – 960с.

11. Кононова І.В Теоретичні основи економічного змісту категорії «дохід підприємства»/І.В. Кононова, Ю.П.Шовкопляс– [Електронний ресурс] – Режим доступу: file:///C:/Users/IRA/Downloads/eui_2013_1_31.pdf
12. Кулаковська Л. П. Організація і методика аудиту: Навч. по-сіб. / Л. П. Кулаковська, Ю. В. Піча. – К. : Каравела, 2004. – 568 с.
13. Економічна теорія: Політекономія: Підручник / [Базилевич В. Д., Попов В. М., Базилевич К. С.] ; за ред. В. Д. Базилевича. – [7-ме вид., стер.]. – К. : Знання-Прес, 2008. – 719 с
14. Крупка М. І. Основи економічної теорії: Підручник / Крупка М. І., Островерх П. І., Реверчук С. К.. – К. : Атіка, 2001. – 344 с.
15. Шмиголь Н. М. Доходи підприємств: сучасні методи управління / Н. М. Шмиголь // Економіка: проблеми теорії та практики. Вип. 228. – Дніпропетровськ: ДНУ, 2010
16. Грузинов В. П. Экономика предприятия (предпринимательская): учебник / В. П. Грузинов – [2-е изд.]. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2002. – 795 с
17. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 3 "Звіт про фінансові результати" (Форма № 2) 18 від 31.03.1999 № 87 - [Електронний ресурс].- Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0397-99>
19. Міжнародний стандарт Бухгалтерського обліку 18 (МСБО18) «Дохід» від 01.01.2012- [Електронний ресурс].- Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/929_025
20. Податковий кодекс України – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
21. Крисоватий А.І. Домінанти гармонізації оподаткування: національні та міжнародні вектори / Монографія./ А.І. Крисоватий, В.А. Валігула – Тернопіль: Підручники і посібники, 2010. – 248 с.
22. Classics in the Theory of Public Finance/Ed by V.A. Musgrave, A.T. Peacock. - London etc: Macmillan, New York: St Martins Press, 1967.- P.31
23. Myddlton D.R. The Power to destroy. L.: Johnson, 1969 С. 15

24. Соколовська А.М. Податкова система України: теорія та практика становлення/ А.М. Соколовська – К.: НДСІ, 2001. 372 с.
25. Черник Д. Основы налоговой системы/ Д.Черник. Учебное пособие. – М.: ЮНИТИ, 1998. – 544с.)
26. Юткина Т.Ф. Налоги и налогообложение: Учебник./ Т.Ф. Юткина – М.: Инфра – М, 1999. – 429 с.
27. Учебное пособие /под. редакцией А.В. Брізгалина . – М.: «Аналитика-пресс», 1997. – 600 с.
28. Вишневський В. Принципи оподаткування: обґрунтування і емпірична перевірка/ В. Вишневський // Економіка України. – с.55-72
29. Суторміна В. М. Держава – податки, бізнес: (Із світового досвіду фіскального регулювання ринкової економіки). [монографія] / В.М. Суторміна, В.М. Федосов, В.П. Андрущенко – К. Либідь, 1992. – 328 с.
30. Налоги и налогообложение/Под редакцией Романовского М.В., Врублевской О.В. – СПб.: Питер, 2000. – 528 с. с.31-32
31. Федосов В. М. Современный капитализм и налоги. – К.: Вища школа, 1987. – 128 с.
32. Нитти Ф. Основные начала финансовой науки: Пер. с итал. – М.: Изд-во М. и С. Сабашниковых, 1904. – XXXII, 623 с.
33. Финансы. / Под ред. Родионовой В. М. – М.: Финансы и статистика, 1994. – 432 с.
34. Василик О. Д. Теорія фінансів: Підручник. – К.: НІОС. – 2000. – 416 с.
35. Огонь Ц. Г. Фінансова політика і податки в умовах формування ринкових відносин // Економіка України. – 1995. – № 5. – С. 35-43.
36. Столяров В.Ф. Принципи оподаткування в національних податкових системах країн з транзитивними економіками/В.Ф. Столяров, О.В. Музиченко //Ефективна економіка – № 7 – 2010 – [Електронний ресурс].- Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=253>

37. Луценко І. С. Принципи оподаткування зовнішньоекономічної діяльності: теоретичний аспект / І. С. Луценко // Формування ринкових відносин в Україні. – 2009. – № 11 (102). – С. 100-103.

38. Офіційний веб-сайт Державного комітету статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>

39. Хомутенко В.П. Оподаткування суб'єктів господарювання [навчальний посібник]/ В.П. Хомутенко, І.С. Луценко, А.В. Хомутенко, О.Г. Волкова – Одеса: ВМВ, 2014-453 с.

40. Указ Президента „Про внесення змін до Указу Президента України від 3 липня 1998 р. N 727 „Про спрощену систему оподаткування, обліку та звітності суб'єктів малого підприємництва” від 28.06.1999 № 746/99 [Електронний ресурс] / Президент України. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=746%2F99>

41. Вороная Наталія Оподаткування підприємців-загальносистемників у 2018 році/ Н.Вороная – [Електронний ресурс].- Режим доступу: <http://ibuh.info/uk/opodatкування-pidpriyemciv-zagalnosistemnikiv>

42. Хусід А. Оподаткування доходів підприємців: скільки і коли платити за себе у 2018 році/А Хусід – [Електронний ресурс].- Режим доступу: <http://vobu.ua/ukr/analytics/consultations/item/opodatкування-dokhodiv-pidpriyemtsiv-skilky-i-koly-platyty-za-sebe-u-2018-rotsia>

43. Офіційний веб-сайт Державної казначейської служби України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.treasury.gov/ua>

44. Офіційний веб-сайт Одеської міської ради [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://omr.gov.ua/ru/departments/>

45. Жук Є.М. стимулювання підприємницької діяльності на підставі удосконалення податкового регулювання / Є.М. жук [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://intkonf.org/zhuk-em-stimulyuvannypidpriemnitskoyi-diyalnosti-na-pidstaviudoskonalennya-podatkovogoregulyuvannya>.

46. Міжнародна практика застосування спрощених (спеціальних) режимів оподаткування малого підприємництва та необхідність її адаптації й

застосування в Україні / Матеріали аналітичного центру «Академія» [електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.academia.org.ua>

47. Музиченко О.В. Інструменти податкового стимулювання малого підприємництва в податкових системах постсоціалістичних країн Європейського Союзу /О.В. Музиченко// АгроСвіт № 20-2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.agrosvit.info/pdf/20_2015/11.pdf

48. Левін Л.І. Удосконалення оподаткування малого та середнього бізнесу в Україні в контексті євроінтеграційних процесів /В.І. Левін// Збірник наукових праць НДФІ – 2014- № 4(69) – С.134-140

49. Апостолюк О.Ю. Напрями вдосконалення оподаткування малого підприємництва в Україні / О.Ю. Апостолюк // Інвестицій: практика та досвід. – 2016. - № 7. – С. 93-98.

50. Молдован О.О. Реформування системи фіскальної підтримки малого підприємництва в Україні у контексті світового досвіду/ О.О. Молдован // Вісник економічної науки України – 2014 Електронний ресурс Режим доступу: <http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/87442/17-Moldovan.pdf?sequence=1>

51. Амрик Л.П. Вітчизняний та зарубіжний досвід функціонування спрощених систем оподаткування/Л.П. Амрик//Інвестиції практика та досвід- № 15-2015

52. Левін В.І. Удосконалення оподаткування малого та середнього бізнесу в Україні в умовах євроінтеграційних процесів / Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук: Київ – 2016 р.

53. Молдован О. О. Щодо удосконалення податкових інструментів підтримки малого підприємництва в Україні/ О. О. Молдован // Аналітична записка Національного інституту стратегічних досліджень при Президентові України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/1621/>

54. Кравчук К. Оподаткування МСП: стимули, ефективність, контроль Електронний ресурс Режим доступу: https://www.slideshare.net/IER_Kyiv/ss-77698551